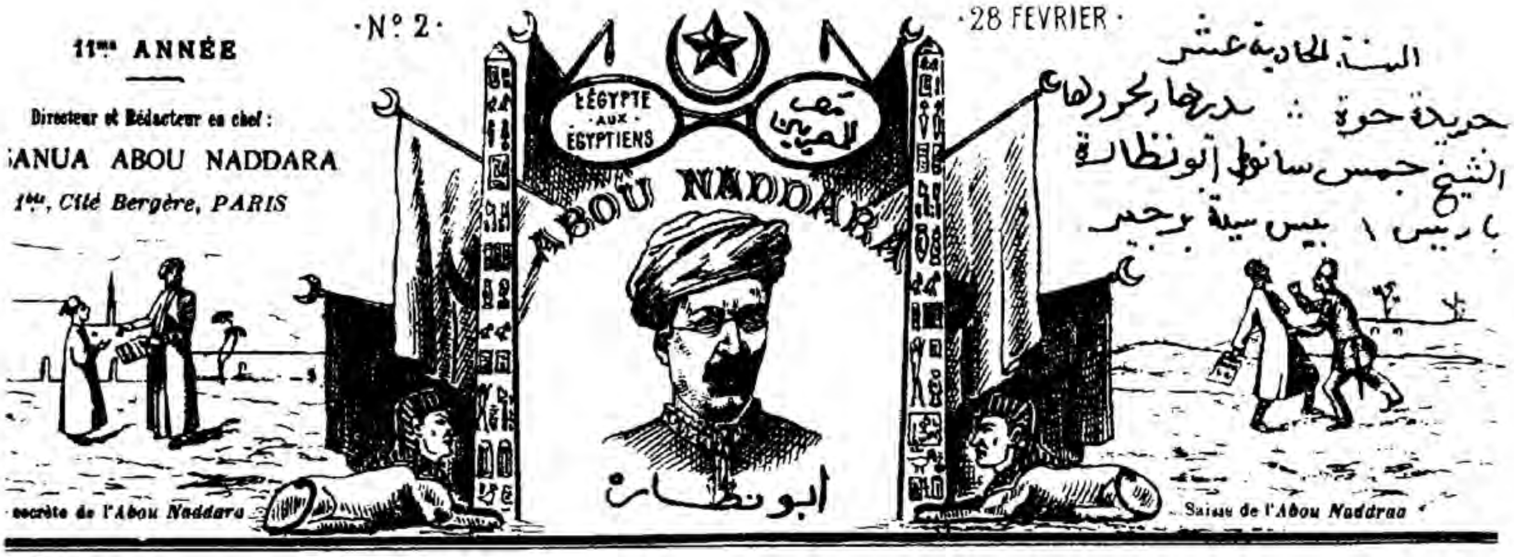
11me ANNÉE · N° 2 · 28 FEVRIER ·

Directeur et Rédacteur en chef :
SANUA ABOU NADDARA
1bis, Cité Bergère, PARIS

السنة الحادية عشر
جريدة حرة :: مديرها ومحررها
الشيخ جمس سانوع أبو نظارة
باريس ١ بيس سيتة برجير

L'ÉDITEUR AU PUBLIC

Un grand nombre de nos lecteurs et de nos amis, après avoir lu l'*Abou Naddara*, en font circuler les numéros parmi leurs connaissances afin de propager les idées qu'il défend. La plupart de ces exemplaires isolés, après avoir passé de mains en mains, sont perdus pour eux. Beaucoup, cependant, tiendraient à les conserver, et ils nous ont bien des fois témoigné le désir d'en posséder la collection.

C'est pour répondre à ce vœu que nous réunissons en un recueil les douze numéros qui composent la dixième année de notre Journal. Chacun d'entre eux n'a pas été tiré à moins de cinq mille six cents exemplaires; plusieurs ont eu trois et quatre éditions successives. Quelques-uns, il est vrai, ont été saisis par la poste égyptienne, à l'instigation des autorités anglaises. Leur diffusion, comme on peut en juger, n'en a pas moins été considérable.

Nous jugeons superflu de faire ici l'éloge de notre directeur et rédacteur en chef. Il est aussi connu actuellement, à Paris qu'au Caire. Ses conférences ont particulièrement contribué à sa notoriété. Il ne se passe pas de mois qu'il ne prononce en public un ou deux discours sur les affaires de l'Égypte. Elles lui fournissent chaque fois une nouvelle occasion d'exprimer sa reconnaissance envers notre France hospitalière, qu'il se plaît à nommer sa seconde patrie. Aussi éveille-t-il en faveur de son pays d'origine de nombreuses sympathies dont on trouvera l'écho dans les comptes rendus de la presse parisienne. Quelques-uns ont été reproduits dans les numéros ci-joints de l'*Abou Naddara*, classé à la manière arabe, c'est-à-dire de droite à gauche.

Quant à la biographie du cheikh, elle a été donnée par le journal *la France*, dont nous avons transcrit l'article dans notre double numéro 9 et 10, et par le spirituel *Gil Blas*, que notre numéro 2 a reproduit.

Jetons maintenant un rapide coup d'œil sur les dessins contenus dans cette collection :

N° 1. — 1er *Dessin :* Souhaits de bonne année du cheikh Abou Naddara, au nom de tous les Orientaux, au gouvernement français, et malédiction contre l'Angleterre. — *2e dessin :* Le pauvre fellah ne veut devenir ni Anglais, ni Turc, ni Soudanais, mais rester Égyptien malgré tous les avantages qu'il aurait à changer de nationalité. — **N° 2.** — *1er dessin :* Le khédive Tewfik fêtant les Anglais au lieu d'aider les patriotes Égyptiens à briser leur joug. — *2e dessin :* Le fellah ne croit plus aux promesses des ministres anglais. — *3e dessin :* En Orient, Satan est l'humble esclave des magiciens: il déchaîne son armée diabolique contre les ennemis que ceux-ci lui désignent. — **N° 3.** — *1er dessin :* L'Anglais réprouve la traite des nègres faite par les autres, mais la trouve très admissible exercée à son profit — *2e, 3e, 4e, 5e dessins :* Scènes variées, montrant chez le khédive Tewfik l'absence complète de sens moral. — **N° 4.** — *1er et 2e dessins :* L'Egypte étant complètement ruinée et dévastée, les pillards ont hâte de la quitter. — **N° 5.** — *1er dessin :* Les Soudanais, dignes émules des héros d'Homère, poursuivent les Anglais jusqu'à sur leurs vaisseaux. — *2e et 3e dessins :* Convoitise et lâcheté britanniques. — **N° 6.** — *1er dessin :* Tewfik accompagne sa grand'-mère à sa dernière demeure, après avoir mis les scellés sur ses trésors, qu'il compte bien soustraire à son père Ismail. — *2e dessin :* Abou Naddara démontre, comme toujours, les avantages de l'influence française pour la civilisation Orientale — **N° 7.** — *1er et 2e dessins :* Spirituelle raillerie sur l'entêtement de l'Angleterre, qui sacrifie jusqu'à ses dernières recrues pour garder l'Égypte. — **N° 8.** — *1er dessin :* Ce qu'on gagne à suivre les conseils des ministres Anglais. — *2e dessin :* Abou Naddara croit toujours voir ses vœux réalisés... — **Nos 9 et 10.** — *1er dessin*. Le despotisme britannique pousse le désespoir des Egyptiens jusqu'au paroxysme. — *2e, 3e et 4e dessins :* Autre exemple tragique de la perfidie Anglaise. — *5e dessin*. Une société secrète en Egypte. — **N° 11.** — Abou Naddara fait comparaître lord Salisbury et M. de Giers devant un tribunal européen, pour dévoiler l'hypocrisie du grand ministre Anglais. — **N° 12.** — Dessin humoristique montrant John Bull qui perd la tête devant les graves complications, conséquence de sa politique tortueuse et égoïste.

Cet aperçu très sommaire des vingt-sept dessins contenus dans ce recueil, n'a d'autre prétention que de remplacer une table des matières, ces illustrations étant beaucoup mieux expliquées par les légendes qui les suivent et les articles qui les accompagnent que nous ne pourrions jamais le faire.

GASTON LEFEBVRE, ÉDITEUR-GÉRANT DU JOURNAL *Abou Naddara*

Lecture de l'Abou Naddara au Soudan, en Egypte et aux Indes. قراة جرنال إبى نظاره فى الهند ومصر والسودان

ترجمة حال ابي نظاره خادم الحريه بالمخاطبه بينه وبين ابي خليل احد رؤسا الاحزاب الوطنيه

اعلان

كتب ابو نظاره ترجمة حاله وعازم على نشرها بباريس بعد ما تطبع بيعلن ثمنها مجرناله. والطالبين يرسلوا كتابها النفيس اما الآن بينقل منها تلاته مخاطبات تمام. على هذه الصحيفه لتكون عظا الجرنال التي صدرت من الابتدا الى الانتها من العام. ومجموعها لا شك محفوظ عند ابناء وادى النيل

المخاطبه الاولى

(ابو نظاره) يا هل ترى يا بوخليل بعد موتى يفتكرونى ابنا وادى النيل اللى اليوم بيحترمونى ؛ يا هل ترى الاخوان بينسوا حبى فى وطنى العزيز وحسرتى على الجدعان اللى غدروهم الانجليز. (ابو خليل) كيف ينسوك يا بو نظاره. وانت لك الفضل عليهم ؛ شفيت غليلهم فى شيخ الحارة اللى داسوا عليه برجليهم ؛ من غيرك اخذلهم بالثار. من حكامهم اللئام. لعنة لهم خاش توفيق ونوبار. وهلكت لعوانهم اولاد الحرام من قبلك قام بمصر يدافع عن حقوق الاهالى. والله ما احد فتح لنا باب النصر غيرك يا بو نظاره يا غالى ؛ بقى تيقن يا استاذنا الجليل ان الشرق عمره ما ينساك. خصوصا وادى النيل اللى قاسيت فيه العذاب وشفت الهلاك ؛ مسلمين ويهود ونصارى. بيتهدوا لك يا ابن الكرام. بالحماسه والجساره. ويحلفوا لك كانك ولى او قديس او حاخام ؛ (ابو نظاره) بلا مواربه بلا تمليق. ما ينطبلنش على دا الكلام. هو انا والاهبل مثل توفيق. بقى دعنا من الهزار وخلينا فى الجد فيحصل المرام ؛ (ابو خليل) وحق من نصر السود والسمر على من ظلمنا وخرب البلاد المصريه، وهم الانجليز الحمر. بان كلامى ده ما هو تمليق ولا مواربه ؛ لكن ان كنت فاكر بان بعد عمر طويل سيرتك الحميده وفخر اعمالك ينسوها فى وادى النيل. الحقنا يا بطل بترجمة حالك ؛ لكن بشرط انك تكتبها باللسان الاصطلاحى. المستعمل فى الديار المصريه، يعنى تارة كلام اولاد البلد تارة كلام فلاحى. وخليك من الالفاظ النحويه ؛ دا انا يا شيخى فكر عال وهو انا نستمر فى الخطاب. وكما اسالك سوال. تمن علىّ بالجواب ؛ (ابو نظاره) يا قرة العين يا بوخليل. كلامك زين. بيشفى العليل ؛ (ابو خليل) هات بقى من تحايفك هات. بغوانى متواليه مش مربمات. (ابو نظاره) سمعا وطاعه على العين والراس. انت اسال وانا اجاوبك يا سيد الناس. (ابو خليل) قل لنا امتى طلعت من البيضه وايش اسم ابوك واسم امك. وآن لدعلينا كلامك تحلى بنات النيل تبوسك فى فمك. (ابو نظاره) يا ليت با با رفايل ما تزوج نينتى ساره. ما كانتنى جابتنى سنة ١٢٥٧ فى الدنيا ابو نظاره. لو ربنا جعل نينتى من العيال محرومه. ما كنتش انا جيت دالدنيا المشومه. ولا قاسيت هموم ما قاساها انسان هموم يعجز عن وصفها افصح لسان. (ابو خليل) يا اخى المكتوب على الجبين العيون تراه. وبلغنى بان المكتوب على جبينك سحار مغربى قراه. وقال لك بلغته الفاسيه. لغه صريحه ولو بعض شى ملويه. يا ولده عمرك طويل بالزاف. انما تحمل من المصايب ما ف. لا ينفك منه لا فارس ولا سلطان. امتثل يا ولدى للمقدر يلطف بك الرحمن. (ابو نظاره) صحيح لكن انا فى وقتها كنت لسا صبى. لما قال لى الكلام ده المغربى. فضحكت عليه ضحكه رطلين. وما طيته الا قرشين. واحد ماسح والثانى قزازه. والحال كلامه طلع حق يا بو نظاره. (ابو خليل) الرك يا عم على الاخره. ربنا يجعلها لك طيبه وفاخره.

. . . . . .

المخاطبه التاسعه

(ابو خليل) جزاك ربى خير على ما حكيت لى من النوادر البهيه اللى حصلت لك فى زمن الطفوليه والشبوبيه. فالان ارجوك يا بو نظاره تكشف لنا عيوب شيخ الحاره. (ابو نظاره) اسماعيل الخديوى السابق مشهور. هو وظلمه عند الجمهور. وانا صار لى اليوم عشر سنين بافضح فيه وملهلته عند شرقيين وغربيين. والعام الماضى عملت عليه وابنه بالفرنساوى ديوان. ونشرته فترجمته جرايد اوربا بكل لسان. (ابو خليل) لكن انت فى الاول سلكت مسلك شعرا قطرنا. ومدحته فى تاليفاتك وسميته عزيز مصرنا. (ابو نظاره) نعم لانه كان وعدنا لما تولى ان يفتح لابن البلد والفلاح. طرق التمدن والنجاح. (ابو خليل) وحياتك ما فتح لنا سوى طرق الفسق والفساد ونهب اموالنا وهلكنا وخرب البلاد. (ابو نظاره) تيقن يا بو خليل بان اكبر عدو التمدن هو اسماعيل. والا ما كان رفتنى بعد تعبى من المدارس الملكيه. لما بلغته مهارة تلامذتى فى العلوم وحبهم فى الحريه. (ابو خليل) اغلب تلامذتك صاروا ظابطان اركان حرب. واللى تقدولهم من وقعة التل الكبير اهم فى السودان نازلين فى الانجليز ضرب. انما انت انشيت تياترو لعربى للمصريين. وفى مده عامين

ابنا وبنات الوطن لعبوا عليه من رواياتك الفريده اثنين وثلاثين. وانا فاكر ان ليله لعبهم فى قصر النيل. لقبك موليير من شده انبساط اسماعيل. وكانت فى وقتها الذوات تصبح وتمسى عليك بالخير. وهى تدعوك يا مسيو موليير. وموليير الشهير كان موسس التياترات الفرنساويه. مثلما انك موسس بمصر التياترات العربيه. (ابو نظاره) انما ماذكرت فى بعض الروايات. بانه لا ينبغى لحضرة الذوات. ان يعاملوا بقساوه الفلاحين. بل يسعوا فى تمدن وحرية المصريين. حالا اسماعيل امر بقفل التياتره العربى المحبوب. ولم يعطنى ما صرفته فيه من النقود. ففى الحقيقه تاسفت لكن قلت ماعلينا يا جندى. وبعت ماوراى وماقدامى ودفعت دين التياتره من عندى. وبعدها كونت جمعيتين على الشبان. ودعوتهما محفل التقدم وجمعيه محبى العلم والاوطان. وكان يحضر جلساتنا ناس عظام. من تلامذة المدارس ومشايخ الازهر الكرام. وكذلك السيد جمال الدين والشيخ عبده وامثالهم من فلاسفة العرب المشهورين واذكى شبان طايفة الشوام الفخام وطائفة الاسرائيليين. وكانوا يطربوا الحاضرين بمقالات عظام. نشرت اغلبها جريدة الاهرام. فلما وصل الخبر الى اسماعيل الفرعون. همهم ودمدم كالمجنون. ومنع المشايخ والمستخدمين من الحضور الى جمعيه محبى العلم والابصر طردهم من المساجد والدواوين. فانقفلت الجمعيه. الداعيه للتمدن والحريه. فالامر ده فوقنى من غفلتى وقلت كدا كدا يا بو توفيق. يا سامم الذوات ياخانق اسماعيل الصديق. طول بالك انت بالنهب المشغوله والغى البرى بالنيل. وانا بالقلم ونشوف من يغلب فينا يا سماعيل. فندرعت بنظارتى الزرقا ونزلت معه ميدان الحرب. وبجدع والحدق ساعدونى ودار الضرب. (ابو خليل) وطلع جرنالك يزمر وفضح فرعون فى وادى النيل. وذوات النخوه كشفوا المنا الغطى عن اسراره فتممنا الجرنال وترجمت جواب البرنس حليم فريد العصر. وهو بنبى بحبه فى ابنا مصر. لانه فى جوابه كان قال. انه ينبغى للخديوى ولجميع الانجال. ان يبيعوا اطيانهم واملاكهم لدفع الديون. اللى حملنا لها فرعون. (ابو نظاره) لما قرا اسماعيل الجواب ده عقله طار من وسط راسه. وعقد مجلس سرى واستشار رناسه. وقبل صدور عدد 15 من جريدتى بيومين. ارسل لى للبيت باشته ذو القرنين. قال لى من طرفه كلمتين مخصوصين. معناهما ان اربعة الاف جنيه مصرى منتظرينى فى سرايته عابدين. بشرط الخبره بمنشار على بطلوع جرنال ابى نظاره. ومن كان لى اسمى الخديوى اسماعيل شيخ الحاره. ومن يلفق الاخبار. المعتبره عند الوزاره مل اعظم الاسرار. فقلت لذى القرنين وهو الباشا المرسول. روح قل لسيدك المهبول. بان عمرى ما اخون. ولا تغوينى جنيهات فرعون. (ابو خليل) فصدر الامر بتعطيل الجرنال. ونفيك بلا محال. (ابو نظاره) ودا بعد ما وزع على الجرنال ان يجيه نجانى من سكاكينهم وطبنجاتهم رب البريه. الا انى قلت للاخوان. يوم رحيلى من الاوطان. قلبى يحدثنى بان زى اليوم بعد سنه. يطرد مثلى اسماعيل من هنا. فلب ربى دعوتى. وانطرد اسماعيل شوفوا يا اخوتى. واتخنق الجولان من كل طرعلى. وهى تلقبنى بالولى. لكن وا اسفاه بعد طرد اسماعيل ولت الدول توفيق بدلا عن حليم الجليل. اما اسماعيل صار له فى اوربا سبع سنين. صرف فيها معظم مانهبه من المصريين. فى الفسق والفساد. والدسايس على السلطان والواد. (ابو خليل) صحيح الحل كف بباريس فى حديقه البالى روايال. قد رايت الخبر ده فى ماية جرنال. (ابو نظاره) نعم والضارب الف كتاب جميل سماه المصفوع اسماعيل. باع منه الافات. ولم تنفع الالف جنيه اللى دفعها له للسكات. (ابو خليل) هذا جزا من ظلم. ان يدفع فلوسه لمن ضربه قلم. (ابو نظاره) واليوم من شدة قهره وغمه. بعيد عنك انسد دمه. وداداء شنيع كتب. من انصاب به عمره ما يطيب

المخاطبة الرابعة عشر

(ابو نظاره) فالان اسمح لى يا صديق. بان احكى لك اللى جرى لى مع توفيق. ويحكم التاريخ بيننا ذات يوم. فيمدح من يستحق المدح ويلام من يستحق اللوم. (ابو خليل) التاريخ يمدح كل حليم. ويذم كل لئيم. بقى الحقنى يا اخ بحكاية الواد. ويجزيه بالخير من رب العباد. انا اعرف حالة ولادته. حكى لنا تفصيلها خليل اغا فى سرايته. وانت كتبتها وعملت عليها رسم فى جريدتك الوطنيه. وسميتها المساله الكنيفيه. (ابو نظاره) ام توفيق كانت جاريه دون. تكنس وتمسح بيوت الراحه فى حريم فرعون. فدخل ذات يوم اسماعيل الكنيف وكان فى زمنها ابن عشرين. فوجدها تمسح اللاقى وعليه لعب ابليس

العين. وصارت هى تفتش الا فى المناصب وحوبر على فرحها اللطيف . وبعد تسعة شهور من نادرة التكليف لجاريه على راى اهل تشاتت رجل وحطت رجل . وحذاق طلقت جابت ولد قد العجل . فسموه توفيق لا ابليس وفوق بين الجاريه وسيدها فى التكليف . وكتب كتابهم على بعض بدون تكليف . (ابوخليل) يا هل ترى كنت تعرف توفيق قبل توليته يا مولانا . (ن) كنت اروح له العباسيه مع الاخوان وكان يقعد لنصف الليل وياناا .

(ابوخليل) صحيح انه ما كان يقدر يصبر ابوه اسماعيل . (ابونظاره) صحيح واليوم بكرهه هو وحسن وحسين يا ابوخليل . والشاهد انى لما كنت اطلعه على الجرانيل الافرنجيه . التى كانت تطعن فيهم بالكليه كان يفرح ويتسر . واد حسبين يحب لاهل السخر . يا افندى دول روسا الحزب الوطنى كانوا عنده ذات ليلة فى العباسيه . وكانوا اتيد بروا فى خلع اسماعيل من الخديويه . فنط توفيق وقال لولم يكونوا ابنا مصر انذال . لقضوا عليه والا خلعه مستحيل . فقال له الفيلسوف الشرقى ندمنا او ربا لوقتنا اسماعيل . انما نجبره بواسطة الامر والراى العام . بان يخلع من على كرسى جلوسه عليه حرام . فزول توفيق عندما سمع كلام الفيلسوف العظيم . وتركهم بدون سلام ولا كلام . (ابوخليل) الحيه لا تلد الا حيه يا ابو نظاره . والاماما ان الولد طلع من ابيه شيخ الحاره . (ابونظاره) دا انا نسيت اقول لك يا بوخليل . بان قبلما يتولى اسماعيل على الديار المصريه . غرق لخيه احمد باشا ولى عهد الخديويه . فصار هو خليفة سعيد . وبعدها ورث ابيه الوحيد . لان اسماعيل عينه زايغه فى اموال غيره . فزوج بنته لابن سعيد وخلاها تسمه لما ان وهو اكل خيره . فكذا الوراثه كلها دخلت عب اسماعيل . ولسه ما حصل ابيه سعيد الجليل . وبعدها اسماعيل نفى مصطفى لخيه وعمه البرنس حليم . وخرب ديارهم ونهب اموالهم وسوف خدمهم وعذب اهلهم عذابا اليما اشد من عذاب الجحيم . وكذلك عمل مع باقى الذوات . سرجن وسم بقهوته واغرق وسلب الاملاك وحسن الجهات . فى جرانيلى يا بوخليل تجد تاريخه بالتفصيل اما توفيق فاق ابيه فى الجور والعدوان . اشملنا بحلمك ونجنا من ظلمه يا رحمن . فالان اسمع منى يا خلى باقى قصة الواد . اللى بالفلوس باع للانكليز الرعايا والبلاد . اولها صبح لسبوع خلفنا والى وردلى من طرفه جواب ننشره فى جرنالى .

مضمونه انه ربنا خلصنا من اسماعيل . وانى انظر جيت الى وادى النيل . ارى كل الخير على ايامه السعيده . ويهنم على برتبة بهل . فيجعل جريدتى فى مصر اعظم جريده . لكن لعلمى بانه ولد خاين خسيس خليته بنبح وواثبت نشر جرنالى بباريس . لان على راى عرابى باشا ولاية توفيق شوم وبئست الولاية . الذى نقص الجيش المصرى وقال ان ستة الاف عسكرى كفايه . وعثمان باشا رفقى ناظر الجهاديه رفت روسا الالايات من الوطنيين ورتب عوضهم من بنى جلدته فهاجت انفس الضباط من الوطنيين . وحصل ما حصل فى قصر النيل وسراية عابدين . فسقطت وزارة رياض الرديه واخلفتها وزارة شريف محب العدل والحريه . فانفتح مجلس النواب واخذ فى سن القوانين المطلوبه لاصلاح احوال الاهالى والبلدان . حتى ان الوفد العثمانى لم يجد اثر للعصيان . ثم استعفى شريف والسبب توفيق . الذى جعل بينه وبين النواب عدم توفيق . فتشكلت وزاره وطنيه . برياسة محمود سامى وكاد الجوان يصفوا لاهله واذا بالروح العربيد . اتت صائغه للاساطيل لمحو وجود حكومة مصريه بوادى النيل . فقامت القيامه وتوفيق رتب ونظم مذبحة اسكندريه مثلما برهنا واثبتنا ذلك بديوان الامراء ووكلاء الامة الانكليزيه . الجا سمور بجلله الثقيله . وحرق اسكندرتنا الجميله . فدار الحرب والقتال . وفى الميدان برزت الابطال . وتوفيق شجعهم وقوى قلبهم . وبعدها انحاز الى الانكليز وخان بهم . (ابوخليل) الحق على عرابى لانه لو سمع كلام صاحبه المشير . ما حصل له هزيمة التل الكبير . (ابونظاره) نعم فلو قبض على توفيق . ما كان خان بواسطة سلطان باشا وعلى بيك يوسف ورجب افندى صديق . سلكا . برطيل الغربان . وعلى يوسف ورجب صديق لخبروا ولسلى بعدد الجيش وتحضيراته . وادخلوا الهنود والانكليز عند راس الالاى . فانهزم عرابى البطل الهمام . الذى طلب الموت مع اخوانه ولم يبلغ المرام . (ابوخليل) آه لو عرابى قعد القتال لما حصل من ذلك الجهة الحرب والقتال . (ابونظاره) اذا جا القضا عمى البصر . والا كان عرابى انتصر . (ابوخليل) يا ما ناس يقولوا ان عرابى هو اللى خان . (ابونظاره) يا ما فى الحبس من مظاليم والبرهان . ان عرابى ذم الانكليز فى جرانيلهم بخصوص مسالة السودان . ويكفينا ما سمعناه من سيرة اسماعيل وتوفيق . فنشنف مسامعنا بذكر اميرنا الحليم وسلطاننا الحميد الشفيق .